

Tweede Kamer der Staten Generaal
Ter attentie van de woordvoerders cultuur en media

Amsterdam, 19 november 2020

Geachte cultuurwoordvoerders,

Het wetgevingsoverleg Begroting 2021 OCW, onderdeel cultuur, dat plaatsvindt op 23 november aanstaande, zal zonder twijfel - naast de Cultuurnota 2021- 2024 - over de effecten van de Coronacrisis gaan en over de maatregelen die zijn genomen om de culturele en creatieve sector te ondersteunen. Het één kan niet los worden gezien van het ander. Over de impact van cultuur, voor het publiek en de samenleving als geheel, is in de afgelopen periode veel gezegd en geschreven. Wij sturen u deze brief als Vereniging Kunsten '92. Aangezien Kunsten '92 deel uit maakt van de Taskforce culturele en creatieve sector, zullen wij op verschillende plaatsen in deze brief ook verwijzen naar brieven of pleidooien die de taskforce heeft gestuurd of gedaan.

Voor het debat aanstaande maandag willen wij u in deze brief een aantal aandachtspunten meegeven. In het eerste deel staan punten met betrekking tot de Coronacrisis en in het tweede deel komen de aandachtspunten voor de Cultuurnota 2021-2024 aan bod.

I. CORONA

Wij zijn blij dat er breed draagvlak bestaat om de culturele en creatieve sector zo goed mogelijk door deze ongekende crisis heen te helpen. Het bieden van perspectief is daarbij cruciaal. Voor veel culturele instellingen en bedrijven is het nog de vraag of en hoe zij de crisis zullen overleven. Er dreigt een grote uitstroom van makers, creatieven en specialisten die de sector op jaren achterstand zal zetten. Dat moet worden voorkomen en daarom is het van het grootste belang dat de inzet van steunmaatregelen meebeweegt met de impact van het coronavirus op de samenleving, en passend is voor onze sector.

Wij hebben met de taskforce culturele en creatieve sector diverse brieven aan uw Kamer gestuurd met feiten, cijfers en argumentatie om u zo goed mogelijk te informeren over de gevolgen van de Coronacrisis; de culturele en creatieve sector wordt hier lang en hard door getroffen. Via deze [LINK](#) kunt u alle brieven van de taskforce teruglezen. Voor het debat op 23 november a.s. doen wij een beroep op u om aan de volgende onderwerpen aandacht te besteden. Wij maken hierbij onderscheid tussen aandachtspunten die **steun** en punten die **perspectief** betreffen.

Steunmaatregelen

Financiële regelingen algemeen

Zoals in de afgelopen maanden is gebleken, hebben de coronamaatregelen enorme financiële gevolgen. Vanuit de branches worden die gevolgen permanent gemonitord en worden er steeds opnieuw kostenramingen gemaakt. Zo heeft de volledige lockdown tot 19 november jl. (gedurende twee weken) de sector een extra schade van € 18 miljoen opgeleverd.

Wij pleiten voor aanpassing van de steunpakketten waar nodig:

- Kunsten '92 is (samen met de taskforce) blij met de helderheid over het niet tot het omzetbegrip rekenen van huurkorting door lokale overheden, maar pleit ervoor om ook andere covid-specifieke ondersteuning door andere overheden of Rijksfondsen niet te verrekenen met de NOW.
- De Tozo biedt voor de vele zzp'ers en flexwerkers in de culturele en creatieve sector onvoldoende perspectief. Voor makers en creatieve professionals is in plaats van een knellende Tozo een *eigen* tijdelijke inkomensregeling nodig, zeker nu de crisis veel langer duurt, waarbij de Tozo een basis zou kunnen zijn waarboven tot een bepaald bedrag kan worden bijverdiend in plaats van een plafond.
- De decentralisatie-uitkering van € 150 miljoen aan gemeenten: vanuit de taskforce is gepleit om hier een specifieke uitkering aan gemeenten met een herleidbaar trekkingsrecht van te maken, zodat met zekerheid de middelen terecht komen waar ze voor bedoeld zijn: bij instellingen en kunstenaars.

Ruimte voor kunstenaars en creatieve professionals bij fondsen

De middelen die nu beschikbaar zijn gesteld via de fondsen, maar ook via een cultuurlening en het NPO Actieplan, bieden perspectieven. Ook hier is een aandachtspunt dat de middelen zo effectief mogelijk worden ingezet, zodat zoveel mogelijk makers ervan profiteren. Als instrument hiervoor kan een 'Corona-opdrachtenregeling' dienen, waarvoor door de taskforce een voorstel is gedaan. Ook is een impuls via de rechtenfondsen zeer gewenst. Daar hoort ook bij een eenmalige impuls van € 2,5 miljoen, benodigd ter reparatie van het weggefallen subsidiebudget van het Abraham Tuschinski Fonds als gevolg van de lockdown. Dit om de productie van publieksfilms, en daarmee het publieksaandeel van de Nederlandse film, veilig te stellen.

Overbruggingsmaatregelen

- Garantieregeling en overbruggingsfonds. Organisatoren moeten een zeer vroeg stadium voorafgaand aan een concert, voorstelling, tentoonstelling of festival substantiële voorbereidingskosten maken en verplichtingen aangaan. Omdat verzekeraars en kredietverstrekkers het pandemierisico niet willen nemen, is er behoefte aan een door de overheid gesteund (garantie)fonds dat het risico van annulering vanwege pandemie aan de achterkant dekt. Een dergelijk fonds zorgt voor een vergoeding van een deel van de reeds uitgegeven kosten aan leveranciers en makers wanneer een evenement (opnieuw) zou moeten worden afgelast. In de audiovisuele sector speelt een vergelijkbaar probleem. Met het beschikbaar stellen van € 10 miljoen voor een garantieregeling voor film uit het tweede steunpakket maakt de minister hiermee een begin. Op termijn zouden alle producties hiervan gebruik moeten kunnen maken.
- Wij zijn blij dat er voor niet-gesubsidieerde producenten € 40 miljoen beschikbaar is gesteld om schadebeperking en herkapitalisering mogelijk te maken. Uitwerking van een passende regeling die recht doet aan de diversiteit van dit marktsegment en de specifieke noden is gewenst. Gemaakte kosten voor scenario's, decors, acteursrepetities werken door in de gehele keten. Aandachtspunt hierbij blijft dat niet-gesubsidieerde culturele instellingen of festivals, zoals de Parade dat iedere zomer 2.800 creatieve zzp'ers aan werk helpt, tot nu toe buiten iedere regeling vallen en alleen maar kunnen overleven door geld te lenen.

Perspectief

Routekaart culturele en creatieve sector

Adopteer de aanvullende routekaart voor de culturele en creatieve sector die door de taskforce is gemaakt. De culturele instellingen hebben aangetoond dat hun protocollen goed op orde zijn en dat zij op een veilige en effectieve manier publiek kunnen ontvangen.

Fieldlabs

De fieldlabs, zoals door de Raad voor Cultuur aanbevolen, bieden een kans voor de sector en voor de samenleving. In deze fieldlabs wordt wetenschappelijk inzicht gekoppeld aan de eigen expertise van de culturele sector, met als doel op een veilige en verantwoorde manier cultuurdeelname mogelijk te maken. Het is van belang, zoals de minister ook aankondigt, om hierover ook goed in overleg te gaan met de sector. De ideeën van de Raad behoeven nadere uitwerking, en betrokkenheid en samenwerking met de sector zijn immers nodig om tot toepasbare resultaten te komen.

Scholing naar (tijdelijk) werk in een andere sector

Faciliteer scholingsmogelijkheden, zoals extra handen in de klas, voor de IT-sector of installatiebranche. Matching met middelen vanuit het ministerie van SZW zou een voorwaarde moeten zijn, net als een premie op terugkeer in de cultuursector. Voor mensen die de sector willen of moeten verlaten is een uitgebreider scholingspakket nodig voor duurzame omscholing naar andere beroepen. Commitment van het ministerie van SZW en de tijdelijk ontvangende sectoren is hierbij essentieel. Wij vragen in dit kader ook aandacht voor de omscholingsregeling voor de dans die dreigt te verdwijnen. Hier is ook door NAPK en de dansgezelschappen op gewezen. Deze zeer succesvolle regeling, die vaak als voorbeeld wordt genoemd, moet behouden blijven.

NPO Actieplan voor Cultuur

Voor het [Actieplan van de NPO](#) om cultuur te steunen maakt de minister € 10 miljoen vrij. De minister hecht hierbij zeer aan goede samenwerking en afstemming tussen OCW, taskforce en NPO, waar het gaat over bestuurlijke kaders. De inhoudelijke afstemming ligt bij NPO in samenwerking met de taskforce. Onze kaders betreffen: een cultuurbrede en langere termijn inzet; het liefst een aanzet tot structurele samenwerking; zoveel mogelijk ruimte voor productie en makers; helderheid over het percentage van de begroting dat rechtstreeks naar de makers gaat.

Geefwet

Zet in op ruimhartig fiscaal beleid voor donaties, crowdfunding en legaten. Stimuleer particulieren om gul te geven aan culturele ANBI's. Doe dit door drempels en plafonds in de Geefwet zo veel mogelijk weg te nemen, met terugwerkende kracht naar 1 januari 2020. Laat de verruiming doorlopen tot ten minste 31 december 2022, omdat fondsenwerving pas op termijn rendeert. Creëer zo mogelijkheden om nieuw geld de sector in te laten stromen. Op deze manier, en ook door de voucherregeling 'Bewaar je ticket, geniet later', kan op termijn de liquiditeit van podia, festivals en producenten worden versterkt. Match ruimhartig private initiatieven, ook die door crowdfunding en legaten. Daarnaast blijven we pleiten voor een laag btw-tarief voor cultuur.

Internationaal/ Europa

Het Europaplatform heeft in een brief ([LINK](#)) de regering opgeroepen om analoog aan de Franse regering 2% van het Europese herstelfonds (Recovery and Resilience Fund) aan de culturele en creatieve sector te besteden. Tot op heden is er nog weinig aandacht geweest voor de impact van de crisis op internationale samenwerking. Uit de behoeftepeiling van DutchCulture ([LINK](#)) blijkt dat de gevolgen ernstig zijn. Cultuur is grenzeloos, internationale uitwisseling is een vanzelfsprekend onderdeel van het cultuurbeleid. Maar nu even niet. Onderzoek naar de gevolgen van het tot stilstand komen van internationale samenwerking is nodig. Met betrekking tot de protocollen en coronaproof-contracten en garantstellingen is afstemming op Europees niveau noodzakelijk.

II. CULTUURNOTA 2021 - 2024

Algemeen

Er zijn bij de totstandkoming van de Basisinfrastructuur zowel vanuit de sector als bestuurders veel vragen gesteld over de samenhang in het bestel. Ook in het notaoverleg dat plaatsvond op 29 juni was daar aandacht voor. Wij constateerden toen dat van een consistente systematiek en regie in de cultuursector is nog geen sprake is. De rol van de regioprofielen in het advies is zeer beperkt gebleven; een meer bottom-up benadering waarbij samenhang tussen BIS en fondsen - als gelijkwaardige onderdelen - uitgangspunt zou zijn, is niet meer terug te vinden. De rolverdeling tussen de BIS en de fondsen is diffuus geworden, waardoor er gaten vallen in het bestel. Als we daar de gevolgen van de Coronacrisis bij betrekken, zien wij veel aanknopingspunten om met de sector en u, politici, in de komende tijd de discussie te voeren over de toekomst van een duurzaam bestel voor de hele culturele en creatieve sector. Kunsten '92 maakt op dit moment een inventarisatie van knelpunten en vraagstukken. Wij komen daar graag begin 2021 op terug.

Het advies van de Raad voor Cultuur om de aankomende cultuurnotaperiode met 1 of 2 jaar te verlengen, juichen wij van harte toe. Alle gesubsidieerde instellingen worden geacht voor 1 juli 2021 aanvullende plannen in te leveren. De verwachting is tevens dat het meerdere jaren zal duren voordat het publieksbereik weer op het niveau van voor de crisis zal zijn. Met transitie die reeds nu worden ingezet, zal men moeten kunnen experimenteren. De verschillende fieldlabs, zowel van de Raad voor Cultuur als bij de evenementen, kunnen daar een belangrijke rol in spelen. Een langere cultuurnotaperiode en een aangepaste beoordelingssystematiek zijn van cruciaal belang om de sector perspectief te bieden om de crisis goed te doorstaan en vernieuwingen door te voeren.

Met betrekking tot de in de brief van Kunsten '92 dd. 25 juni jl. ([LINK](#)) geconstateerde knelpunten in het bestel graag nog het volgende: wij zijn de minister zeer dankbaar dat zij extra middelen beschikbaar heeft gesteld om de positief beoordeelde maar niet gehonoreerde instellingen bij het Fonds Podiumkunsten te ondersteunen, en € 2 miljoen extra om de regio te versterken. Ook is op instigatie van de Tweede Kamer een aantal knelpunten in de infrastructuur opgelost, zoals de beschikbaar gestelde middelen voor het Scapino Ballet, Eurosonic Noorderslag en Future Lab in Eindhoven. Daarvoor is eenmalig een noodgreep gedaan uit het Nationaal Aankoopfonds. Wij wijzen er wel op dat, in lijn met de wens van de Eerste Kamer in 2015, het Nationaal Museaal Aankoopfonds zo snel als mogelijk weer moet worden aangevuld.

Helaas is er nog geen oplossing gevonden voor de positief beoordeelde en niet gehonoreerde instellingen bij andere fondsen: een half jaar financiering voor positief beoordeelde maar niet gehonoreerde organisaties biedt geen soelaas.

Beeldend kunstenaars en creatieven

Mede in het kader van een verantwoorde spreiding van voorzieningen voor beeldende kunst over het land, met name voor kunstinitiatieven en presentatieinstellingen, vragen wij uw aandacht voor het gebrek aan middelen om ook in deze sector positief beoordeelde instellingen te honoreren. Gelet op de klap die het verdienvermogen van veel beeldend kunstenaars door de Coronacrisis heeft opgelopen en het feit dat voor zzp'ers opdrachtenbeleid cruciaal is, pleiten wij er tevens voor de experimenteerregeling Kunstenaarshonoraria bij het Mondriaan Fonds voor de komende vier jaar in stand te houden en waar mogelijk opdrachtenbeleid via de fondsen te verruimen.

Talentontwikkeling

De minister heeft uit het tweede steunpakket € 5 miljoen vrijgemaakt om positief beoordeelde maar niet gehonoreerde instellingen op het gebied van talentontwikkeling en talentbegeleiding in de BIS en bij de fondsen een half jaar door te financieren. Deze verlenging heeft uitsluitend zin als er ook perspectief wordt geboden op een vervolg. Voor de professionele podiumkunsten betekent dit, door het verdwijnen van Frascati en Plan Brabant, een ernstige breuk in de keten. Er is, ondanks de nieuwe 'ontwikkelinstellingen' in de BIS 35 à 40% minder ruimte voor jonge makers afkomstig van de kunstvakopleidingen. Het zal dus zeer moeilijk zijn voor generaties pas-afgestudeerde makers om een plek te vinden waar zij hun artistieke praktijk kunnen ontwikkelen. Alternatieven zijn in deze tijden van Corona ook niet of nauwelijks voorhanden. Hetzelfde probleem doet zich voor bij instellingen die bij het Mondriaan Fonds en het Fonds Cultuurparticipatie onder de zaaglijn terecht zijn gekomen. De infrastructuur met de noodzakelijke kennis en expertise voor begeleiding, is voorhanden. Als we het talent van morgen willen koesteren moeten we daar nu de voorzieningen laten voortbestaan.

Festivals

Het belang van festivals, met name voor innovatieve, multidisciplinaire kunstvormen, voor diversiteit en voor jong talent, is ook door de minister omarmd. De korting, mede ingegeven door het besluit om de maximering van het aantal festivals in de BIS los te laten zonder toevoeging van extra middelen, leidt tot een onevenwichtigheid in de financiering: meer dan 10% korting. Al deze festivals zijn zeer positief beoordeeld op basis van een plan dat zij nu niet kunnen uitvoeren. Wij vragen u, ook vanwege de belangrijke internationale positie die zij vervullen, een correctie op het budget voor de BIS-festivals toe te passen.

Fair Practice Code

Op 27 februari jl., vlak voor het uitbreken van de Coronacrisis, zonden wij u een brief over de gevolgen van de toepassing van de Fair Practice Code ([LINK](#)). In die brief hebben wij gepleit voor een heldere investeringsagenda, waarbij de samenhang tussen de verschillende onderdelen in het bestel (Fair Chain) en een heldere verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheden en instellingen (Fair Share) verder worden ingevuld. Een concreet voorbeeld waar dit inmiddels is gebeurd is de Gemeente Rotterdam. Een positieve ontwikkeling in het veld is ook de introductie per 1 december 2020 van de 'Fair Practice Code Goed Opdrachtgeverschap Publieke Omroep' bij de publieke omroepen, met minimumtariefafspraken op basis van de cao.

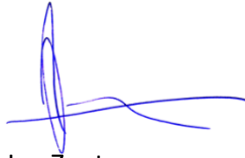
Een investeringsagenda zoals we die destijds aan u hebben voorgelegd, is ook in de toekomst van belang. Ook de Raad voor Cultuur wijst op het belang van een gezonde financiering van de culturele en creatieve sector. Wendbaarheid is de sector eigen, maar met de weerbaarheid is het niet goed gesteld. Het is aan de sector om de Fair Practice Code in de praktijk gestalte te geven en daar is nog steeds breed draagvlak voor. Het is aan de overheden om hiervoor de voorwaarden te creëren.

Cultuureducatie en -participatie

Kunsten '92 is blij dat de Kamer zich bijna unaniem heeft uitgesproken voor behoud van de MBO Card. Maar om écht te werken aan kansengelijkheid voor mbo-studenten zou er ook budget op de kaart moeten komen en werk gemaakt moeten worden van een module Culturele Creatieve Vorming in het mbo. We vragen de Kamer om de minister nog eens goed te laten kijken binnen de brede OCW-begroting om hier budget voor te bestemmen. Kunsten '92 wil de Kamer graag wijzen op een groot risico van het verdwijnen van de prestatieboxmiddelen voor cultuureducatie primair onderwijs (€ 24 miljoen), die vanaf volgend jaar in de lumpsum van de scholen is opgenomen. Eerder hebben wij al aangegeven dat er alternatieve manieren zijn om op snelle en effectieve wijze de prestaties van scholen en culturele instellingen op dit vlak te meten. We roepen u op de minister te vragen om meer onderzoek te doen naar alternatieve systematieken, die vrijheid van onderwijs combineert met transparantie en inzicht over de inzet van cultuurmiddelen. Bijvoorbeeld op dezelfde wijze zoals de minister nu wel al doet bij de inzet van middelen binnen het voortgezet onderwijs.

Tot slot: wij zien draagvlak bij de politiek en de bereidheid om de culturele en creatieve sector zo goed mogelijk door deze moeilijke tijd heen te loodsen. Daar zijn wij dankbaar voor. Maatwerk is en blijft cruciaal om de diversiteit en de reikwijdte recht te doen. Daar vragen wij uw speciale aandacht voor. En zolang de beperkingen van de Coronacrisis gelden, is steun vanuit de overheid een voorwaarde om te kunnen overleven.

Hartelijke groet, mede namens de leden en het bestuur van Kunsten '92,

Jan Zoet
Voorzitter

Marianne Versteegh
Algemeen secretaris